

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
 Pe un an 3 fl. (6 coroane).
 Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
 Pentru România 15 lei anual.
 Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
 se primesc în biroul administrației (strada
 Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
 Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
 a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Invitare de abonament.

Cu 31 Decembrie v. 1897 înceată abonamentul la „Foia Poporului” pe anul ce se sfârșește. Onorații cetitori sunt rugați a-și renoua abonamentul până la 31 Decembrie curent, ca să nu fim siliți a înceta cu trimiterea foaiei.

„Foia Poporului” va fi și în viitor, ceea-ce a fost în trecut, *luptătoare pentru câștigarea drepturilor naționale, apărătoare a drepturilor poporului român și o povățuitoare sinceră a țeranului și oamenilor dela sate în afaceri de politică națională, economie, literatură etc.* Ea va eși ca și până acum, *ilustrată și prețur va fi același și adecă:*

Pentru Austro-Ungaria.

Pe un an întreg 3 fl. (6 coroane)
 Pe o jum. de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).

Pentru România.

Pe un an întreg 15 lei
 Pe o jumătate de an 7 lei 50 bani.

Pe timp mai scurt nu putem primi abonamente, nici dela alt termin, decât dela începutul anului pe o jumătate de an, sau pe un an. Abonaților de până acum le trimitem deodată cu foaia și *mandate postale (posta utal-vitny), cu adresa noastră tipărită și cu numărul sub care primesc foaia, scris gata pe cupon, așa că trimițitorul nu are decât să scrie numele seu și cifrele la locurile convenite și să pună banii, dimpreună cu mandatul la postă.*

Abonații noi sunt rugați a-și scrie numele lor și al comunei foarte curat și cetet, însemnând posta din urmă.

Deschizând deci nou abonament la „Foia Poporului” rugăm pe toți prietenii și spriginitorii nostri și ai cauzei naționale, să nu ne lipsească de prețiosul lor sprigin și se lătească foaia în cercul cunoștințelor lor. Noi ne vom strădui a le da, ca și în trecut, o foaie bună, folositoare și cu frumoase ilustrațiuni.

Administrațiunea

„Foi Poporului”.

La Anul-Nou.

Sântem în ajunul unui nou an. E bine ca la acest hotar al vremii să ne tragem seama, despre cele-ce sau petrecut cu noi și ce am făcut ca popor, în anul, ce se încheie peste câteva zile. Să vedem, că oare dat-am înainte sau am stat locului, cu un cuvânt să ne facem un mic bilanț al lucrărilor noastre publice.

Puși așa zicând în afară de scutul legilor, ca popor, am fost și anul acesta supuși la cele mai mari prigoniri. Deja câtră finea anului trecut, în Octomvrie 1896, a fost oprită *conferența națională* convocată la Sibiu, ear' convocătorii au fost pedepsiți cu bani și tempițe.

Aceasta și alte prigoniri și nelegiuiri de ale stăpânirii însă ne-au

impedecat, ca să nu ne manifestăm și să nu protestăm unde numai prilej ni-s'a dat.

Astfel s'a făcut *protestul la Bruxelles*, unde s'au descoperit volnicile stăpânitorilor nostri față de noi. De altă parte presa, *foile noastre naționale*, încă și-au făcut datoria, descoperind și înfierând nelegiuirile ce le fac față de noi guvernării și slujbașii lor. În câteva locuri s'a protestat și în adunările comitatense împotriva mijloacelor de maghiarizare. Dar' cele mai frumoase manifestații și acte de protest s'au făcut acum spre sfârșitul anului, conchemându-se *adunări de protestare* la Sibiu și Arad.

Aceste sânt cele mai de frunte acte naționale din anul acesta. Prigonirile și opreliștele de sigur că ne-au stat în cale și aceasta e cauza de frunte de nu ne-am putut manifesta, așa cum am fi voit și cum cere însemnătatea cauzei noastre. Durete numai, că afară de Sibiu și Arad nu s'au conchemat și în alte cercuri și centre de ale noastre adunări de protestare. Să nădăjduim însă, că în anul ce urmează, se va face mai mult în privința aceasta și cu toții în unire ne vom pune puterile pentru o lucrare împreună!

Aceste sânt mișcările noastre, ear' ce se ține de starea cauzei în afară de hotarele țerei, putem constata cu bucurie, că ea este foarte bună și priincioasă nouă. Causa română din Ardeal și Ungaria este cunoscută în lumea întreagă și apărută de unii din cei mai însemnați bărbați ai Europei. Iubiții nostri frați din România au lucrat mai mult în privința aceasta și ne-au dat și în anul acesta puternicul lor ajutor, ca să se răspândească prin Europa cunoștințe adevărate despre stările noastre. Pentru aceasta și pentru mișcarea și protestele, ce ei le-au făcut pentru cauza noastră noi le sântem foarte mulțumitori. Multă nădejde și mult curaj ne-au înșufat ei și în acest an în luptele și prigonirile, ce le-am suferit dela dușmanii nostri și credem că nici pe viitor nu vom fi scutiți de prețiosul și puternicul lor sprijin.

Dacă ne întoarcem privirile dela terenul politic, la cel cultural-economic, trebuie să constatăm, că deși fel și fel de pedeci ni-se pun, am mers totuși înainte. Cunoștința de carte s'a lătit și în anul

acesta în popor, ear' icl-colea s'au făcut pași pentru întemeierea de înșoțiri și școale. De altă parte imbucurătoare este înaintarea pe terenul economic-comercial. Mai multe bănci noue s'au întemeiat în deosebite părți, ear' negoțul național s'a lătit prin deschidere de prăvălii (bolți) românești în orașe și sate. Și ceea-ce e înveselitor, că aceste întreprinderi toate merg bine înainte și înfloresc.

Despre toți acești pași și lucrări, precum și despre alții, ce i-am făcut în decursul anului, cetitorii nostri au cunoștința din *Foia Poporului*. Am atins aci unele momente mai de frunte, ca să arătăm, că nici în anul acesta n'am stat locului și n'am stat cu mâinile în sân. Din trecut de obicei putem să învățăm multe. Din faptul, că cu toate prigonirile și pedecile am mers înainte și în anul acesta, trebuie să ne înșurămă curaj și însuflețire, ear' de altă parte, întru-cât din vina noastră n'am putut îndestul, avem să tragem învățăminte să ne punem și mai mult puterile în stăruința cauzei publice românești.

În ajunul Anului-Nou oamenii de obicei se întreabă și ar voi să știe, cum le va merge în anul ce vine? Noi, ca popor, trebuie să știm, că nu ne va merge rău, dacă ne vom înșimpli întru toate datorința ca Români, pe toate terenele vieții publice. Prigonirile nu-și vor ajunge scopul, dacă unul fiecare din noi va fi la locul seu.

În nădejde, că aceasta așa are să fie, dorim iubiților nostri cetitori: An-Nou fericit!

Nouă volnicie. Comitele-suprem al comitatului *Bistrița* a suspendat din oficiu pe primarul orașului *Bistrița*, pentru-că a lăsat să se discute în ședința consiliului comunal asupra *proiectului despre maghiarizarea numerelor*. Voinicosul flspan își întemeiază suspendarea pe faptul, că *Bistrița* nu e oraș cu dreptul de *jurisdicțiune*.

Pe motivul acesta aceeași soarte i-ar pute ajunge pe primarii din: Sibiu, Brașov, Orăștic, etc.

O întrunire de protestare în contra maghiarizării era să se țină în *Viștea-dejos*, comitatul *Făgărașului*, durere însă că s'a zădărnicit — nu din partea volnicilor organe ungurești, — ci prin slăbiciunea unor Români

Era la 28 Dec. n. când s'a ținut congregațiunea comitatensă în Făgăraș. Pe ziua aceea, după ședință, a fost convocată o conferință de fruntași ai comitatului, ca să hotărască convocarea alegătorilor români.

„Dar' — i-se scrie „Tribunei“ — unii nici nu s'a înfățișat la conferință de frică să nu vină în poziție de a subscrie convocarea și astfel a-și pierde (? Red.) pensiunea, ear' altul mergând a spus că nu subscrie convocarea“

Așa planul adunării a rămas baltă.

Sunt foarte triste aceste semne și nu le putem îndestul înfiers.

Din Austria. Se anunță din Viena, că prim-ministrul Gautsch vrea să reînceapă după Anul-Nou tractările de împăcare între Nemți și Cehi. Dacă nu va izbui, reichsrathul va fi închis. În noul parlament, pe baza reviziei constituțiunii vor trimite deputați singuraticile diete provinciale din sinul lor, și nu se vor mai face alegeri de deputați,

„Civilizația“ Uгурilor. Ziarul rus din Lyov (Lemberg în Galiția) cu numele *Galicianin*, cunoscut pentru bunele informații ce are, scrie un articol despre stările de maghiarizare din Galiția, din care extragem următoarele:

„Împăratul Wilhelm a zis despre națiunea ungară, în timpul vizitei sale la Budapesta, că e „popor civilizat“. Dar' înalta bunăvoință și protecție a împăratului german nu e în stare a face dintr'un popor civilizat cu numele, un popor civilizat în adevăr.

„Se știe mai întâiu, că Ungurii sunt de neam mai jos Slavilor și Germanilor cari locuiesc la marginile regatului Ungariei. De aceea, pentru a maghiariza aceste popoare, Ungurii se folosesc de mijloace, cari numai civili-
zării sunt.

„Sunt civilisator este de pildă confiscarea banilor adunați dela Slovaci și Ruteni și mențiți a ridica școale naționale?“

„Acum guvernului și parlamentului nu-i plac numele slave și românești ale orașelor rufurilor și munților Ungariei. Slavii și Românii, ca locuitori vechi, cari formau state înfloritoare în vremea, când Ungurii au năvălit în Europa, au dat, firește: numiri orașelor pe cari le-au întemeiat și rufurilor pe țermurile cărora locuiau. Dovadă, că numele ungurești date mai târziu acestor localități, sunt numai

niște nume slave stricate, precum de pildă Eperjes în loc de Prieșevo, Sáros-Patak în loc de Cerni-Potoe etc.

„Până acum Slavii și Românii întrebuințau numirile lor naționale, pe când guvernul întrebuința numele maghiare. Acum guvernul și parlamentul maghiar oprește pe toți locuitorii țerei a se folosi de numirile nemaghiare.

„Și fiindcă cu toată legea, scopul, ca numirile române și slave să se uite, nu 'și-l pot ajunge, stăpânitorii Ungariei au hotărât să confiste toate cărțile slave și românești, cari n'ar întrebuința numiri ungurești.

„Și o asemenea țeară are încă pretenția de a se numi europeană și civilizată“.

Eată, ce bine îi cunosc pe Maghiari în Europa!

Cuota statorită. Chestiunea mult tractată și pertractată — înzădar — a statoririi cotei s'a deslegat prin hotărârea Monarchului. Foaia oficioasă din Budapesta a publicat în nrul de ieri o preafnaltă scrisoare prin care și pe 1898 rămâne quota cea veche. Hotărârea aceasta urmează pe baza legii XII. din 1867.

O asemenea scrisoare a publicat și foaia oficioasă din Viena.

Împotriva maghiarisării.

Întrunirea din Iași.

Întrunirea de protestare din Iași împotriva maghiarisării, despre care am făcut pomenire în numărul trecut, a reușit foarte frumos. După mai multe discursuri însuflețite, s'a primit următoarea hotărâre:

„Cetățenii ieșeni, întruniți în adunare, protestează în numele dreptății, umanității și civilizației și înfiercează opera de distrugere, ce Maghiarii au început și continuă contra Românilor de peste munți. Legea de înlocuire cu numiri maghiare a numelor vechi istorice ale orașelor și satelor, rufurilor, munților și a tuturor localităților, o declarăm ca cel mai păcătos atentat la adevărul istoric și la moștenirea de veacuri a Românilor și a celorlalte naționalități. Oprirea întrunirilor ce Românii, ca cetățeni au voit să țină pentru

a protesta pacinic în contra acestui atentat, o denunțăm ca o rușine a veacului în care trăim.

„Întrunirea constată că Maghiarii conduși de cea mai sălbatică ură au hotărât și execută pas cu pas nimicirea neamului românesc de peste munți,

Întrunirea declară sărbătorește, că ori-ce conlucrare și împăcare cu Maghiarii, este eschisă“.

Proiectul maghiarisării numelor și cancelaria Curții.

Foaia Bud. Hirlap împărtășește următoarele:

„Ni-se spune — zice foaia — — că guvernul a trebuit să se lupte cu mari greutate deja la așternerea proiectului spre învoire, ce să cere dela Monarchul. Proiectul a zăcut săptămâni întregi în cancelaria cabinetului Curții. Cercurile înalte militare au pus greutate împotriva lui, mai ales, că în mapele corpului generalilor și în alte harte militare sunt o mulțime de nume nemțești (dar' românești? Red.), prin urmare după întărirea noului proiect, toate aceste harte trebuie să fie scoase din nou. Au recunoscut însă în cele din urmă și numitele cercuri, că toamai din punct de vedere militar este de o mare însemnătate (? Red.), ca numele maghiare să fie arătate pentru folosul armatei, d. e. în timp de mobilizare, și în hartele lor. Astfel guvernul a primit aprobarea Coroanei pentru așternerea proiectului“.

Cele spuse aci în urmă sunt cam greu de crezut. Românul zice: *Minciuna încă e vorbă.* Aceasta se potrivește și aci.

Lupta noastră.

Foaia *Drapelul* din București sub titlul *Lupta de peste munți*, scrie un articol interesant despre luptele noastre naționale și politica nesocotită a Ungurilor.

Extragem din acest articol următoarele:

Oprirea întrunirii din Sibiu în loc să înfrice și să descurajeze pe Români, îi îndeamnă la o împotrivire și mai mare.

La Arad asemenea a fost oprită adunarea.

Dar' nu face nimic. *Câtă vreme Românii vor fi în dreptul lor, ori-ce lovitură nouă va veni în folosul lor.*

FOIȚA.

La Anul-Nou.

Anul cel nou care vine
Să v'aducă la toți bine,
Vesellie, sănătate
Și în țeară dreptate!

Și mai poftesc tuturor
Bună roadă câmpilor,
Fete mândre junilor
Și neveste mirilor!

Întristare, sărăcie,
Și-alte rele nu mai fie,
Și tot omul năcăjit
Să ajungă fericit!

Și le poftesc tuturor
Ales abonentilor:
Buți pline cu vin ales,
Poduri cu grâu și ovės,

Coșuri pline de păpușoi
Vite multe, cai și oi.

Holda bine se rodească
Gazda să se 'mbogățească,
S'aibă bine 'n ori-ce părți,
S'aibă bani pe foi și cărți!

Fetele de măritat
Toate-și capete bărbat
Și flăcării zestre mare
Să trăească 'n belșugare!

Toți băieții 'nvețe carte,
Ca de bine s'aibă parte
Și poporul să tot crească,
Nația să se 'ntărească!

Anul-Nou care să 'ncepe
De necazuri să ne scape,
Să-l avem cu voe bună,
Toți Românii împreună!

Teodor Toma,
în Pîntic (lângă Teaca).

Un sfat.

— Anecdota. —

În un sat era un om sărac, care nu avea decât un purcel. Sosind dulcele Crăciunului, omul nostru voia să-și ucidă burlincul. În satul omului era datină de oamenii trimiteau dar la prieteni, când își ucideau porcii. Omul cel sărac încă a fost căpătat asemenea dar dela mai mulți din sat, și acum își bătea capul, că ce va face. Pe când era cuprins de cugetul acesta, vine la dînsul vecinul său și-l întreabă: Ce ești îngrijit vecine? Cum să nu fiu, — răspunse el. Eată 'mi-s'a apropiat timpul să-mi ucid purcelul, și acum nu știu ce să fac, că de voiu sta să trimit la toți, dela câți am căpătat și eu, nu-mi va ajunge bietul purcel!

— Eu te voiu învăța ce să faci — adause vecinul. După-ce îl vei ucide, pune-l la un loc careva, și pe când te vei scula dimineața, spune că 'ți-l-au furat.

În vremile de azi nu e tactică mai bună de luptă ca aceea de a sili pe dușmanul să se pună mereu în nelegalitate, de a-l sili să facă fărădelegi peste fărădelegi, de a-l sili să arete, că nu respectă nimic pentru a-și mulțumi interesele și patimile-i urite.

Ori-ce s'ar zice, *Europa ține socoteală de ce se întâmplă în Ungaria și mai ales întreita alianță, care-și bazează toată tăria pe imperiul austro-ungar.*

Și când Ungurii își vor slăbi din ce în ce starea, prin învierea unor purcederi care nu mai aparțin și nu mai pot aparține veacului nostru, alții mai înțelepți decât dînsii vor ști să-și dea socoteală la ce primejdie e expusă pacea generală și echilibrul european prin asemenea purcederi aplicate la trei milioane de oameni însuflețiți până în cel mai înalt grad de dorul vieții și al libertății.

Vieață publică stricată.

Foile din Pesta ne-au adus în sărbătorile Crăciunului vestea, că *Ugron Gábor*, un Sécuiu frantaș, fost deputat dietal, politic și bun vorbitor, s'a retras de pe terenul politic. Aceasta o vestește el în o scrisoare, trimisă prietenului său *Bartha*, în care spune, că ceea-ce l-a îndemnat să se retragă din politică, e împrejurarea, că *intelligenza e în parte covârșitoare stricată (coruptă) și poporul e slab* pentru de a pute purta lupta cu ajutorul lui. Se înțelege, că e vorba despre poporul și intelligenza maghiară. Această judecată a lui *Ugron* e aspră, dar' dreaptă. Eată unde au ajuns Ungurii sub stăpânirile lor liberale. De treizeci de ani guvernele maghiare au folosit toate mijloacele iertate și neiertate, numai să se poată susține. An de an au mers lucrurile tot spre mai rău, până-ce sub *Bátfy* și-a ajuns răul culmea. *Ugron* și dimpreună cu el mulți o văd asta, dar' tac. *Ugron* a spus-o verde și bine a făcut. Cel puțin se vede unde duce chiverniseala ungurească. Numai înainte tot așa, până se va prăbuși întreg felul de stăpânire.

O româncă de pe Jiuri.

— Vezi ilustrația. —

Porturile noastre țărănești de pretutindenea sînt frumoase și încântătoare, cu deosebire porturile femeiești. Așezarea cu gust a colorilor, potrivirea figurilor și eleganța hainelor dau porturilor țărancelor noastre o înfățișare frumoasă, așa că chiar străinii nu se pot sătura de privirea lor.

Ilustrația noastră ne arată o tinără Româncă, o fată de pe văile Jiurilor. Cămeșa ei este brodată pe la guler, la mâneci și pe

umăr, ea poartă cătrintă, țesută în roșu, albastru și alte colori, ear' pîrul lung este lăsat pe spate. Negreșit, că ea are o înfățișare plăcută și atrăgătoare, cum au toate fetele noastre de țeran în portul lor, care este mai pe sus decât multe alte porturi de ale străinilor.

Aceasta o recunosc și scriitorii străini, cum este între alții Francezul, *Iuliu Verne*, care în romanul său: *Castelul din Carpați* tradus în românește, de *Victor Onișor*, laudă porturile românești. Ilustrația noastră e luată din această carte.

DIN LUME.

Autonomia Cubei.

Răscoala *Cubanilor* începe a-și pierde din agerime. Se poate, că nu peste mult și restul neîndestulților va depune armele și va primi *autonomia*, dată insulei de către guvernul spaniol. Aceasta va fi câștigul *Cubanilor*, după atâtea lupte și jertfe uriașe.

Guvernul spaniol a întărit compunerea guvernului autonom din Cuba. Din *Havannah* se depeșează, că în urma acesteia ministrul cuban a depus jurământul în 2 Ianuarie n. în prezența generalului *Blanco* și a consulilor.

Din Asia depărtată.

Am vestit, că săptămânile trecute Rușii au ocupat portul însemnat chinez *Port-Arthur*. Aceasta a făcut mare tulburare între puterile, cari au interese de negoț în apele și pe malurile chineze. Toate se silesc a-și apăra interesele în depărtatul răsărit.

De câteva zile încoace nu s'au ivit știri de însemnătate mai mare. Se vede însă, că toate guvernele desvoaltă mare lucrare ca să apere interesele țerei lor. Lucrările și pașii făcuți sînt ținuți, după posibilitate, în secret.

Din *Londra* se vestește, că conform unei împărțșiri, la *Che-mulpo* se află 7 năi de răsboiu engleze și în fața *Port-Arthur* 2. Ziarului *Daily Mail* din *Londra* i-se vestește din *Singapore*, că Francezii au ocupat insula chineză *Hainau*, în același timp, când au intrat Rușii în *Port-Arthur*. Ocuparea însă s'a ținut în secret, de oare-ce ad-

miralul *Bedolliere* a cuprins oficiul telegrafic de pe insulă. Ministrul francez de marină desminte știrea, despre ocuparea insulei *Hainau*.

Ziarul *Daily Telegraph* vestește, că Rusia a primit concesiune dela guvernul Chinei de a construa o linie ferată prin *Mandșuria* până la *Port-Arthur*.

— Drept ai, acest cuget e foarte bun, așa voui face.

Săracul ucise purcelul, și-l așeză la un loc, dar' care-i fu mirarea, când se scoală dimineața și află, că purcelul nu mai era în locul, unde l-a fost pus. Deci ești cu grije prin sat, doar' îi va da de urmă. Cel dintăiu cu care se întâlnește este vecinul, care i-a fost dat sfatul și peste noapte i-a fost furat și purcelul.

— 'Mi-au furat purcelul, zise păgubașul.

— Bine! răspunse vecinul viclean, spune numai tot așa cum 'ți-am dat sfatul.

— Nu glumesc — adauge săracul necăjit. Aievea 'mi-l-au furat, și începe a să jura.

— Bine, bine. Zi numai tot așa, că toți vor crede.

Săracul a rămas cu sfatul, și cel viclean a mâncat purcelul.

Din Pintic (lângă Teaca).

Culese de *Iacob Bugnariu*, june.

Cătănire-aș cătăni,
De-ar fi pușcă Anuța
Și sabie Măriuța.

Hai muiere să jucăm
Că fata ne-o mărităm,
Ne pare bine c'am dat-o
Vai de care o luat-o.

Frunză verde calapăr
Dă-mă maică că mă cer,
Că mă dau pe jos și sbier!
Draga mamei nu sbiera
Când te-or cere-atunci te-oi da.

Vină mândră că nu-'s lup
Nice-'s căne să te rup,
Ci-'s voinic, ca să te pup!

Când e ziua lucrului
Mă ia boala trupului,
Când e zi de sărbătoare
Nice capul nu mă doare!

Săraci mândruțele mele
Cum ară dracul cu ele,
Cu trei ară, cu trei grapă
Cu trei samonă la ceapă.
Lelea cu ochii cei mari
Dat-a doi boi pe-un pieptar
'Și-o junincă pe-o oglindă,
Tot se uită și se strîmbă
Se vadă cât e de mândră!
Mândra mea de harnică
În poale să 'mpedecă,
Nu ese nici în vecini
Făr' face la rugăciuni,
Să-i vie apa la ușe
Să se spele pe cenușe.
Dar' tu moșule ce joci?
Și baba 'ți-e moartă 'n soci,
Dar' tu moșule ce sai?
Și baba 'ți-e moartă 'n scai!
Bine-i stă mândruței mele
Cu cercei și cu mărgel
Făcute din mămăligă,
Când i-e foame le mănâncă.

SCRISORI.

Sfințire de biserică*)

Târnova, la 28 Noemvrie 1897.

Onorată Redacțiune!

Voiu să descriu pe scurt sărbarea sfințirii bisericii române gr.-cat. din nou zidită în comuna noastră Târnova.

Abia de 10 ani s'a înființat această parochie și astăzi numără la 1200 suflete. Era gros starea acestei parochii înainte de aceasta cu 5 ani, când a ocupat-o preotul de acum Ieronim Pascu, care cu înțelepciune rară a știut aduna turma, a știut să-și îmbărbăteze oamenii sei astfel, încât astăzi așa zicând din nimica a zidit biserică nouă. Jertfele ce le-a depus pe altarul bisericii sale față de care nu a cruțat nici osteneală, nici spese sânt tot atât de însemnate, ca și solemnitatea sub care s'a binecuvântat noua biserică. În ziua de Sfinții Arhangeli 3 salve de piină vesteau la 4 ore p. m. sosirea delegatului episcopesc în persoana iubitului protopop Mihaiu Gian, însoțit de parochul Ramnei Vasile Țeran și parochul Reșiței Ioachim Frenț, deodată cu stimabila sa fiică Lucreția, învățătoare în Reșița.

Trei salve și sunetul clopotelor din mezul nopții deșteptară poporul unit la sfânta sa sărbătoare. A fost impunător actul, prin care credincioșii și-au luat adio prin iubitul nostru preot Ieronim Pascu dela mica lor capelă. S'au dus apoi cu toții la noua biserică, a căreia sfințire s'a făcut prin delegatul episcopesc Mihaiu Gian, Ioachim Frenț și Vasile Țeran, pe când preotul nostru Ieronim Pascu a dirijat în mijlocul tineretului cântările bisericesti.

Cântările au fost înălțătoare de suflet, ca și cuvântarea ocazională ținută prin preotul nostru Ieronim Pascu. După sfârșitul sfințirii bisericii s'a binecuvântat parastasele și elemozina adusă de popor în avlia (curtea) bisericii. După-ce s'a sfârșit aceasta obștea poporului și-a petrecut la mesele pline de bucate în avlia bisericii, ear' la masa iubitului nostru preot erau preoții și membrii epitropiei bisericesti. Veseliei s'a dat expresiune în toaste. Unul l-a ținut delegatul episcopesc Mihaiu Gian pentru Ilustritatea sa episcopul Demetriu Radu. Pe când credinciosul Con-

*) Întârziată din lipsa de loc. (Red. „F. P.”)

stantin Voina a salutat pe preoții celebranți și pe oaspeții străini, pe atunci preotul nostru Pascu a bineventat epitropia bisericască și masa poporului. Corul întotdeauna a intonat „mulți ani”. După ridicarea mesei s'a început jocul poporului, care în ordinea și înțelegerea cea mai frumoasă s'a sfârșit.

E vrednic de laudă preotul și poporul român gr.-cat din Târnova, că și-a putut zidi din nimic o biserică frumoasă.

Ioan Voina, croitor.

Vieța și faptele

lui

Stefan Vodă

cel mare și bun, domnul Moldovei

1457—1504

de George Cătană, învățător.

(Urmare.)

Dar' s'au înșelat, căci pe când erau ei în mijlocul codrului prin acea strimtoare, un ce ne mai pomenit îi oprî în loc și îi făcu să-și pearză răsufierea. Erau mii și mii de trăsnete din toate părțile dealurilor, cari dau un echou teribil și înfiorător. Mii și mii de copaci bătrâni cu miile de ani, groși ca dealurile, înalți ca munții se prăvăliră din virful munților la vale, rostogolindu-se unii peste alții de gândiai că se prăpădește lumea. În calea lor ei mișcau la vale alți copaci, petri mari cât casele, stânci, bolovani, ramuri, pământ etc. Bolovani și pietrele în urma greutatei lor merg mai repede la vale, ajung și strivesc ostașii poloni, rupându-le picioarele, mânilor, îngropându-i de vii, Apoi mai vin și ear' mai vin copaci, petri, stânci, etc., vin din amândouă părțile dealurilor, urlând ca iadul, vin și sfarmă tot ce întâlnesc în cale. Stefan cu armata îi lovește în urmă; ear' din amândouă părțile pădurii ostașii nevăzuți ai lui Stefan trimit neîncetat asupra lor arbori, petri, săgeți, gloanțe etc. O încurcătură ne mai pomenită era

între Poloni, ei nu se puteau apăra, nu se puteau lupta, stau și tremurau, așteptând moartea să vină.

Seara se apropie, vales se umpluse cu sângele ce curgea, cu cadavre ciungărite, oameni, boi, cai, cară, carne zdrumicată, sânge încheșat, oase frânate, arme rupte, haine sifricate, strigăte, vaiete, echoul munților, toate acestea erau la olaltă. Nici un ostaș nu se clătia din loc, căci nu putea și nu avea unde, pretutindenea erau cu moartea după cap.

Într'aceea se făcu noapte și măcelul încetă. Stefan îi lovi de nou în ziua următoare și mulți dintre ei periră, alții se împrăștiară prin codri. Stefan era morbos, el suferia de podagră și ostașii îl purtau în pat, dar' sufletul și mintea sa era sănătoasă și-i da putere de a comanda ostașii și a-i conduce la biruință.

Albert scăpase la satul Cosmin cu puțini ostași și acolo aștepta să se strângă rămășițele oastei sale zdruncinate; cum văzu însă ce văzu plecă îndată de aici în cea mai mare disordine, fiind bun bucuros că a scăpat cu vieța. Atunci se lăși vestea, că lui Albert îi vin oștiri într'ajutor dela principele Condri; această oștire însă apucase pe altă cale.

Stefan cum înțelese aceasta trimise pe Boldur Hatmanul cu 3000 Moldoveni înaintea lor și-i întâlni la Lentești lângă Cernăuți. Acî se începî o luptă crâncenă, dar' nu ținî mult, căci această oștire fu sfărîmată cu totul. Nici un ostaș nu scăpă cu vieța. Moldovenii se luptaseră ca lei. Albert fugind ajunse la Cernăuți lovit fiind încontinuu de Moldoveni și de aici trecu în țeara sa numai cu foarte puțini ostași.

(Va urma.)

Din Cut.

Culese de P. Comănescu.

Frunză verde din pădure
Măi badiță ochi de mure,
Spuneți-oi adevărat
Că de când tu m'ai lăsat
Plânge inimuța 'n mine
Ca copilul de trei zile,
Plânge, arde tot mereu
Că nu pot de dorul tău.

Frunză verde de săcară
Mult 'mi-e inima amară,
Mult să arde, mult să frige
Și n'are gură să strige,
Până gură a avut
Ea să strige n'a mai vrut
Dar' acuma a rămas
Ar striga dar' n'are glas.

Cărărușe p'ingă șură
Vine badea mă 'nconjură,

Badeo nu mă 'nconjura
Că nu mi de d-ta,
Când 'mi-ar fi de d-ta
Altmintrinea m'aș purta:
Tot albă — ca lebăda,
De 'ți-aș rupe inima
Și ție și mamă-ta.

Din Vorumloo.

Culese de Miron Coleșian, june.

De-ar avé fetele minte
Când oiu muri să mă cânte,
Că destul vinars le-am dat
Și pâne de cumpărat
Și gură de sărutat.

Mărta-m'aș să nu șod
Numai câmpul să nu-l vîd,
Câmpul să-l vadă bărbatul
Eu să mătur, s'aștern patul,

Să pun oglinda 'n fereastră
Să vîd bine-'mi stă nevastă.

Uită-te badeo și vezi
Sara lângă cine șezi,
Lângă altoie de soc
Lângă strimba de mijloc,
C'o strîmbat-o Vinerea
Nu 'și-o ținut credința.

Copiliță cu părinți
Nu grăbi să te măriți,
Că moșoc șede la foc
Învîluit în cojoc.

Mândra mea de mândră ce-i
Scoate vacile 'n purcei,
Dar' și-atuncia-i pare bine
Dac'o scoală oare-cine.

Despre comune.

Adunările reprezentanței.

Reprezentanța comunală își împlinște slujba în adunările ei. Președintele adunărilor e *primarul*. Dacă ar fi împedecat presidează *subprimarul*, dacă și acesta lipsește, cel mai bătrân dintre *consilieri*. Președintele adunării de restaurare e pretorul sau locțiitorul lui în comune mici și mari, vicecomitele în orașe cu consiliu.

Adunările generale sînt *ordinare* și *extraordinare*. Numărul și timpul adunărilor generale îl hotărăște comuna prin statut. Dar' în fiecare comună trebuie ținută adunare generală în fiecare *primăvară* pentru censurarea socotelilor din anul trecut și în fiecare *toamnă* pentru stabilirea venitelor și cheltuelilor pentru anul viitor. Adunările acestea trebuie ținute cel puțin cu o lună înainte de adunarea generală de primăvară și toamnă a comitatului. Aceste două adunări sînt *ordinare*.

Dacă află de bine primarul sau reprezentanța, sau a patra parte a membrilor, se poate ține adunare generală *extraordinară*, de câte-ori cer împrejurările. Afară de aceea primarul e îndatorat a conchema adunare și la cererea adunării generale a comitatului, a comitetului administrativ, a vicecomitelui, în comune mici și mari și la a pretorului și a notarului.

Președintele e dator să încunoștiințeze pe reprezentanți cel puțin cu 24 de ore mai înainte despre terminul adunării și despre obiectele luate spre dezbateri.

În adunări aduc hotărîri *cei de față* prin votare deschisă și cu majoritate, dacă cumva regulamentul de debateri sau vr'o lege nu cere altfel. Votarea, dacă se cere, se face prin sculare. Dacă cer 10 membri sau dacă e vorba despre înstrăinarea sau însărcinarea averii de fond a comunei, despre încheierea de contracte îngreunătoare, despre împrumut comunal și despre așezarea banilor comunali, de asemenea și când se aduc hotărîri, cari se pot apela numai *extra dominium* (adecă care se duc la îndeplinire numai decăt), președintele e dator să poruncească *votarea cu numele*.

Cine ia în arîndă venitele comunei, ori stă cu comuna în legătură de contract sau în proces, nu poate vorbi și vota la trebile ce privesc venitele comunei, sau ce stau în legătură cu contractul. Peste tot fiecare poate lua parte la debateri și la votare numai în acele treburi, în care nu e de-adreptul interesat.

Dacă vr'un reprezentant ori vr'un slujbaş are drept să iee parte la debateri și la votare hotărăște în primul loc însuși adunarea generală, în al doilea comitetul administrativ și în al treilea judecătoria administrativă.

Stefan-cel-Mare.

»Era acest Stefan Vodă om nu mare la stat, mînios; întreg la minte, nelenevos, și lucrul seu știa să-l acopere; și unde nu cugetai, acolo îl aflai. La lucruri de răsboaie meșter; unde era nevoe însuși să vîrea, ca vîzîndu-l ai sei, să nu îndărăpțeze (să nu dea înapoi). Și pentru aceea rar răsboiu de nu biruia. Așijderea unde-l biruia alții, nu perdea nădejdea; că știindu-se căzut jos, se ridica deasupra biruitorilor«.

Cronicarul *Ureche*.

Di *Iocilescu* scrie următoarele în istoria sa despre Stefan-cel-Mare:

»Amintirea lui Stefan a rămas adînc întipărită în inimile Românilor. Rămășițele lui pămîntești odichnesc în lăuntrul bisericii din mănăstirea Putna, în partea dreaptă de lângă altar; deasupra lor este o lespede frumoasă de marmoră, pe care se află săpată o inscripțiune în limba slavonă, care se traduce astfel:

«Evlaviosul domn Ioan Stefan Voevod cu mila lui Dumnezeu domn al țerei Moldovei, fiul lui Bogean Voevod, ctitorul și ziditorul sfînt locașului acestuia, care aici zace și s'a mutat la vecinice locașuri în anul 1504 luna Iulie 2«.

Ear' în amintirea vie a poporului el trăește și va trăi pururea, după-cum este cântat de popor:

Stefan, Stefan, Domn cel mare,
Samên pe lume nu are:
Samên pe lume nu are,
Decăt numai mîndrul soare!

Stefan, Stefan, Domn cel mare,
La Suceava cuibu-și are:
La Suceava cuibu-și are,
Și din el adesea sare!

Stefan, Stefan, Domn cel mare,
Pune pieptul la hotare:
Pune pieptul la hotare,
Ca un zid de apărare!

Stefan, Stefan, Domn cel mare,
Bate oardele tătare:
Bate oardele tătare,
Și Turcii pe smei călare!

Stefan, Stefan, Domn cel mare,
Bate Leși fără cruțare:
Bate Leși fără cruțare,
Și Unguri fără încetare!

Stefan, Stefan, Domn cel mare,
Are-o țeară mică tare:
Țeara-i mică, țeara-i tare,
De stă lumea în mirare!

PARTEA ECONOMICĂ.

În contra frigului.

Economul trebuie să știe recerînțele de lipsă în contra frigului, ca acesta să nu-i poată pricinul pagube.

Ferestrele pivniței sînt de a se astupa cu paie sau gunoiu. Legumele rădăcinoase și tuberculoase, poamele ș. a., cari sînt expuse ușor înghețului și prin această împrejurare și-ar perde mult din preț, trebuie scutite cât mai bine în contra lui.

Se întîmplă, că unele legume înghețate se folosesc numai decăt, ear' pentru scutirea de putrezire a altora se caută felurite mijloace.

Prin înghețare părțile zăhăroase și de întăreală a rădăcinilor și tuberculelor nu sufer, ci dimpotrivă părțile apătoase ale aceloră trec ușor în putrezire. Mai ușor se întîmplă aceasta s. p. cu crumpele, ca cu multe alte plante, pe când d. e. cărăbabele sufer puțin de îngheț.

Pentru a împedeca această putrezire, au fost folosite cu succes deosebite mijloace, s. p. uscarea unora în cuptoare, în urma căreia tuberculele au fost prefăcute în făină, tot așa și îndesarea lor în groape, după-ce mai întăiu au fost sdrobite (pisate). Groapele, de care e vorba, se acoper cu paie și peste aceste se pune pămînt, ear' după 3—4 săptămîni cartofii (crumpele) sînt buni pentru nutrire. În acest timp cartofii au căpăt un gust și miros acriu, care îl țin până la mijlocul verei. Dar', lucru firesc, că cercarea despre care pomenim e de a-se face numai decăt după înghețare, pentru-că amînându-se pe mai tîrziu, cartofii trec în putrezire.

Cartofii, cari au suferit numai în parte de ger, în urma căruia au primit un gust dulciú, se pot întrebuinta ca nutremînt; dar' nu e bine a se folosi de sîmînță, pentru-că incolțesc cu greu și din ei es numai niște plante slăbuțe.

Poamele înghețate se pun în apă rece unde se desgheață pe încetul. Prin ferberea lor, se face din ele un fel de cir sau curechiu de poame, care se poate scuti cât de bine în contra stricăciunii și poate fi întrebuintat cu folos în economia casei.

Drenarea câmpurilor.

Drenarea este sîbicirea sau sîcarea pămîntului apătos cu ajutorul unor țevi făcute din pămînt și pe urmă arse.

Se știe, că fără apă nu poate trăi nici o vietate și nici chiar plantele. Fără apă și cel mai minunat pămînt este pustiu și gol. Întinderi mari de pămînt se află în fiecare țeară, cari din lipsa de apă nu se pot cultiva și pr'n urmare rămân cu

totul nefolosite și deșerte. De aceea încă din timpurile cele mai vechi se află urme că, s. p. în Egipt, în India ș. a. țeri, însuși statul s'a îngrijit de conducerea apei de lipsă pe anumite locuri.

Dar' pe cât de folositoare și bine-făcătoare este o astfel de udare pentru cultura pământului și înaintarea în bunăstare a respectivei țeri, tot așa de stricătioasă este apa prea multă, ce se găsește în anumite locuri.

Aerul, căldura, lumina și umezeala sunt recerintele neapărat trebuincioase pentru creșterea plantelor. Unde lipsește aerul, urmează înădușirea adecă moartea; unde lipsește căldura, urmează înghețul, care pune capăt ori-cărei vegetațiuni (creștere de plante); unde lipsește lumina, e numai paliditatea cea mai mare și nu poate fi vorba de o vieță veselă, mereu improspătată.

Apa prea multă însă este moartea vieții plantelor. Apa prea multă face pământul atât de rece, încât el de abia poate da naștere unor plântuțe amărâte, cari, nici vorbă, se se poată desvolta.

Numai un pământ cald aduce secerișuri bogate. În țările calde pământul produce arbori și alte plante de o mărime uriașe, în țările reci dela mează-noapte, numai niște mușchiu ca vai de el; noi avem la Crăciun numai bradul verde, pe când în Italia și în alte țeri calde sunt pomi înfloriți și poame în coacere.

Apa prea multă face pământul nu numai rece, ci nici aerul, căldura și lumina nu pot străbate în el, singur numai gerul, și astfel și puținele plante ce se pot vedea pe atari locuri sunt sarbede și veninoase.

Apa prea multă este un adevărat diavol pentru cultivarea pământului. Unde se grămădește prea multă apă, aratul se poate face numai într'un târziu, plantele vor căpăta tot felul de boale, ear' secerișurile vor fi târzii și triste, căci se vor produce numai ierburi acre: rogoz, pipirig, papură, coada calului ș. a., cari seacă isoarele laptelui, imputinează carnea de pe trup și lâna de pe oi, făcând — chiar și fânul cel bun și dulce — rău.

Aceste cunoscându-le economii cei bravi s'au pus pe lucru, aducând jertfe mari, pentru a-și face pământul cald și roditor prin secarea apei, prin drenare. Ceea-ce însă au făcut și fac singuraticii, ar trebui se facă comune întregi, căci cu chipul acesta drenarea ar deveni mai ușoară și mai ieftină. De aceea aducem aminte cetitorilor nostri acest lucru și le zicem: uniți-vă și vă drenați câmpurile! Pentru-că fără drenarea locurilor umede o economie cum se cade nu se poate nici închipul.

Capra.

În vremile de demult caprele erau mult mai prețuite ca azi în toate părțile, pentru laptele, carnea, pielea, părul și coarnele lor.

Dela un timp încoace însă numărul caprelor a început a se imputina tare în țeara noastră; nu tot așa în alte țeri s. p. în Germania, unde numărul lor crește din an în an.

Folosul și însemnătatea caprei sunt acum recunoscute pentru îndestularea casei cu lapte bun și proaspăt, acolo unde oamenii nu sunt în stare a ține vacă; ear' astfel de case sunt în zilele noastre doar' cele mai numeroase.

Capra este folositoare nu numai omului sărac, ci fiecărei familii, care nu are modru de a purta o economie în măsură mai mare; ea nu e numai „vaca săracului“, „a munteanului“, „a micului slujbaș“ ș. a., ci și a altor multe persoane. Capra nu e un semn al sărăciei, ci peste tot locul unde ea e ținută și unde mai înainte nu era alt animal cu lapte, e un semn de pornire spre îndestulare și bunăstare. Numai unde vaca e înlocuită cu o capră se poate socoti ca înapoiare; unde însă se țin 3—4 capre în loc de o vacă, nu putem zice cu drept cuvânt, că această schimbare s'ar pute asemăna cu „mersul racului“.

Începând oamenii a cuprinde mai bine în minte folosul împreunat cu ținerea caprelor au început a cerceta mai cu de-amăruntul și împrejurările de până acum cu privire la îngrijirea lor, cari însă nu sunt de loc mângăitoare; căci creșterea și ținerea lor au fost și sunt din cele mai rele. În toate părțile neștiință și lipsă de un bun plan. Nutrețul lor a fost și este încă îndestulitor, adesea din belșug și s'a făcut chiar și risipă cu el; dar' lipsa cunoștințelor pentru ținerea, îngrijirea și creșterea lor, cunoștința recerințelor adevărate pentru valoarea tuturor productelor caprei, aceste au lipsit și lipsesc încă.

Pentru a ridica pe o treaptă mai înaltă ținerea și înmulțirea caprelor este neapărat de lipsă a se începe luptă împotriva a tot felul de părerii greșite și a lăți cât mai mult cunoștințele despre folosul și rentabilitatea ținerei lor. Peste toate este de a se dovedi, că o capră bună este mare binefacere pentru ori-ce familie, care nu e în stare a ave pe altă cale lapte proaspăt din destul. Fără mari cheltueli și fără ostenele însemnate chiar și acolo unde mai înainte era sărăcie și nevoie, capra aduce în măsură îndestulitoare o mâncare aleasă, sănătoasă și gustoasă, adecă laptele ei. Firește că chiar de giaba nu-l poate da nici ea.

Eată ce aflăm în o carte cu privire la folosul caprei: „Capra este mai mult pentru oameni de rînd, îndeosebi pentru lucrători, singurul animal de casă și nu

joacă un rol puțin însemnat în economia casei, pentru-că ea este, care le dă stăpânilor sei laptele pentru nutrirea copiilor, pentru îndestularea casei, pentru gătitura zămurilor și a cafelei, afară de aceea unt și brânză. Când acum ne gândim, că nutrirea bună a copiilor și familiei atîrnă în foarte multe casuri numai dela laptele caprei și când luăm în socotință, că puterea mai mare sau mai mică de a lucra mai târziu încă atîrnă dela modul nutrirei în vîrsta copilăriei, se va vedea, că în adevăr capra este mijloc de frunte pentru nutrirea poporului și că ea ea este în stare a înțări foarte mult și asupra înmulțirii și bunăstării lui“.

Prăsirea galițelor.

(Urmare).

Îngrijirea galițelor.

Și boalele celelalte ale galiței sunt a se căuta în paza și îngrijirea nefindestulitoare, — anume se ruinează galițele, dacă cotețele sunt nesănătoase, neaerisate, sau acele sunt expuse la curent, mai departe, când acele nu sunt îndestul scutite de vînt, de frig și umezeală și de căldura mare. Mai sunt stricătioase pentru galițe podinele reci ale cotețelor, schimbarea grabnică a temperaturii, nutrirea neregulată, nutrețul rău, apa necurată de beut și peste tot ori-și-ce necurătenie. Galița îngrijită cu pricepere și cu luare aminte nu devine bolnavă, dacă nu va fi molipsită de galițe străine. Din toate acestea ne putem încredința, că este mai ușor, ca să ne păzim de boale, decât ca să le vindecăm.

Capul galițelor avem să-l ținem curat, dacă le dăm nutreț moale, ciros, în vase afunde. Unele părți din nutrețul acesta se lipesc de creastă sau de cap, se învîrtoșesc; și prin vre-o apăsare sau frecare se face rana, din care se fac cu timp umflături. Va fi deci bine, ca nutrețul moale să fie de o calitate sfîrmițioasă-uscățioasă, ear' vasul, în care dăm nutrețul, să fie mai mult plan (lat) decât afund. În cas, când s'ar acăța, precum am zis, rămășițele de nutreț sau alte necurătenii de creasta sau capul galițelor, avem înainte de toate a le depărta aceste prin spălare cu apă caldă. Dacă observăm pe cap sau pe creastă umflături, atunci avem să deschilim galițele bolnave de celelalte, și să spălăm umflăturile aceste cu tee de mușetel și să le ungem cu alifie de zinc, sau oleiu de carbol. Mai greu este de a ține curat capul gănilor moțoase. La animalele aceste se întimplă, că pe lângă umflăturile crestei se aibă de multe-ori și boale de ochi și înghețare bărbiei, fiindcă cu adăparea se așează apa, care în frigul iernei se îngheață. La adăparea animalelor aceste avem să întrebuițăm vase de beut acoperite, în care să nu poată intra animalul cu capul întreg,

sau este a se unge creasta și bărbia de multe-ori cu oleiu, ca așa să se încunjure așezarea apei. Este cu scop, ca să se taie din când în când penele moțului atârătoare în față. Prin nutrețul atârător de pene se seduce galița nu arare-ori la smulsul și mâncarea penelor. Dacă o găină are nutreț atârător de penele sale, celelalte ciupesc din el, când apoi se smulg ușor și penele. Găinei îi place tuleul sângeros de pene, — cearcă a smulge și altele, și așa se dedă la mâncarea penelor, — fiindcă una se îndeamnă de cealaltă, în puțin timp pot ajunge toate găinile, de a se deda cu năravul acesta rău, pentru aceea avem să depărtăm numai decât acele găini, la care observăm pofta de a mânca penele, ca să nu se momescă și celelalte la năravul acesta rău. Învățul acesta rău de a mânca penele se poate ivi și prin nutrirea nesuficientă și neacomodată, îndeosebi dacă nu le dăm destulă carne și verdeață, cât și în urmă prin plictisire în curți sau cotețe restrinse. Dacă nu putem delătura învățul acesta rău prin o nutriție naturală, atunci avem să încuiem pe mâncătoarea de pene în prinsoare singulară, sau o aducem într-o curte mai mare între mai multe galițe străine. Galițe mai bătrâne, sau care nu sunt de oare-care preț, care au învățul acesta rău le ucidem pe seama bucătăriei.

(Va urma).

Iuliu Bardosy.

De-ale casei.

Oprirea curgerii sângelui.

Pentru a opri curgerea sângelui din nas, să se toarne apă rece pe cap și să se ridice în sus în partea nărei din care curge sânge.

Între altele acesta este cel mai sigur leac și cel mai ușor.

Merele degerate.

Merele sau perele degerate le facem să fie earăși bune de mâncare, dacă le punem într'un vas cu apă rece (pe când poamele nu sunt încă desghetate), apoi le frecăm cu o cârpă și le întindem într'o odaie cu căldură.

Obraz umflat.

Dacă se întâmplă să ni-se umfle obrazul din răceală, e bine să luăm un pumn cu floare de soc, unul cu flori de româniță, și altul cu floare de teiu, le amestecăm bine și le punem într'un săculeț. Dacă nu avem de toate trei soiurile, e destul și două. Săculețul plin îl încălzim bine și îl punem pe partea umflată.

Știri economice.

Progresul nostru economic și Maghiarii. E cântec vechiu și totuși nou, că Maghiarii cuprinși de visul lor de aur și stăpâniți de pofta nimicirii nemaghiarilor, cearcă neconțent ca să ne pună boțe în roatele progresului, fie el pe ori-ce teren. Când aceasta nu le succede cearcă să prezente ori-ce progres al nostru ca încercare de atac contra statului, ca irredentism, ca conspirare în contra integrității statului.

Progresul nostru economic stă mai puțin la discrețiunea Maghiarilor și așa e de exolicat (?) pentru-ce Maghiarii cearcă se scoată acest progres ca fruct al irredentismului; cearcă se contrabandează la baza progresului nostru economic scopuri meschine, tendențe ascunse în contra statului — ca astfel să ne discrediteze.

Și acest lucru îl fac Maghiarii cu ori-ce ocazie cu graiul viu, dar' mai ales prin presa lor șovinistică.

Mai de curând a debutat în această materie ziarul opozițional „Budapesti Hirlap“. În un lung articol — quasi economic — vrea să prezente întreg progresul nostru economic, pe care cu tot șovinismul îl recunoaște că e mare. Ca un fruct al năisuițelor noastre politice de „subminare“ amintește de „Albina“, „Victoria“, „Timișana“ și zice, că aceste bănci prin agenții lor nu servesc economiei, ci ajută irredentismul. Spunând, că ținta mai nouă a băncilor române este ca din o parte a capitalului lor se înființeze un mare institut de credit hipotecar, continuă astfel:

„Acest mare institut va putea da economilor valahi credite hipotecare ieftine, pe amortisare, ca astfel Valahii sub nici o împrejurare să nu fie avisați la băncile maghiare“.

„Între astfel de împrejurări, zice „Budapesti Hirlap“ mai departe să nu ne mirăm că băncile române întabulate fiind pe moșia nevinovatului agricultor, prin agenții lor din provincie vor face politica daco-română, căci după acestia e silit agricultorul să politiseze și să joace românește — chiar și în contra voinței sale“.

Astfel de halucinații au Maghiarii despre progresele noastre economice și astfel ne presentă ca se poată striga apoi în gura mare și se zică cu rostul lui „Budapesti Hirlap“:

„Astfel de nori grei apucând deasupra orizontului politiceii noastre și astfel de tunete și fulgere văzând, credem, că e timpul să împrăștiem furtuna deasupra capetelor noastre. Pentru această apărare însă ne trebuie bani și ear' bani; numai din o bine apărată fortăreață economică putem face atacul sigur, numai așa îi putem nimic!“.

Și apoi ca infamia completă să fie are cutezanța foaia maghiară să întrebe suveran: „Oare statul maghiar să nu fie în stare și să nu aibă curaj să pășească contra politiceii financiare a martirilor români?“ În fine își încheie articolul cu dulcea speranță, că statul și societatea maghiară își va face datorința — ca să nimicească progresele economice ale tuturor nemaghiarilor din țeară. Auzi Europă cultă și te miră!

Pești din România. Se vestește din Pesta, că acolo să trimit pe zi ce merge tot mai mulți pești din România. Peștii sunt trimiși cu deosebire din Galați și Brăila și se transportă prin Predeal. Peștii sunt pești de Dunăre și se bucură de bună trecere.

Sămănăturile în România. Revista „Economia națională“ din Bacurești scrie în nrul seu mai nou următoarele despre starea timpului și a sămănăturilor în România:

Dela începutul și până pe la 10 ale lunei Dec. timpul mai mult sau mai puțin umed, și mai mult călduros, a ajutat mult sămănăturilor la facerea arăturilor de primăvară, precum și la plantarea pomilor roditori. Până pe la 10 Decembrie timpul fiind priincios sămănăturilor, nu este mai puțin adevărat că și zăpada, care a început a cădea dela aceste date aproape în toată țeara, în unele părți mai multă și în altele mai puțin, este tot atât de folositoare dacă nu mai mult, pentru sămănăturile de toamnă. Și poate cu drept cuvânt pretind unii, că această pătură de zăpadă pentru sămănături este aurul grânelor, ca și a altor sămănături și lucrări folositoare în timpul toamnei. Sămănăturile de toamnă sub stratul de zăpadă nu au o vegetațiune moartă, ci o vegetațiune domoală, dacă nu chiar activă. Însă această vegetațiune domoală sau activă, nu atâră numai de stratul de zăpadă, ci și de modul cum a fost locul lucrat, de timpul sămănăturii și de soiul seminței. Eată dar' atâtea condițiuni de care atâră o bună vegetațiune a sămănăturilor de toamnă sub zăpadă. Am dori ca stratul de zăpadă să fie cât se poate mai gros, nu numai pentru adăpostul sămănăturilor, ci și pentru bogăția pământului, de oare-ce prin zăpadă se păstrează sărurile în pământ, pe când prin ploaie, ele sunt duse la straturile de jos ale pământului, când pământul nu este acoperit cu nici un fel de vegetațiune, după-cum se întâmplă la noi cu arăturile de toamnă cari se fac pentru sămănăturile de primăvară.

Valuta de coroane. Ziarele din Pesta anunță, că comisiunea de tarife a căilor ferate ungare a ținut săptămâna trecută o ședință în ministerul de negoț și a hotărât, că începând cu Anul-Nou la toate căile ferate să se socotească prețurile de bilete etc. după banii cei noi, în coroane.

Statar contra usurăriei. După-cum am amintit în un număr trecut, agricultorii mici din cercul Cavinului (com. Timișului) au cerut prin comisiunea administrativă a com. Timiș, sprijinul ministrului de justiție în contra neomenoasei usurării, ce se face acolo prin cumpărarea bucatelor înainte de cules. Se anunță acum, că ministrul a ordonat în urma acesteia urmărirea din oficiu a usurăriei în cercul Cavinului. Se așteaptă dela acest statar roade frumoase.

Repausul de Duminecă al trenurilor. În Austria se fac pregătiri mari ca la primăvară să se înceapă repausul de Duminecă la trenuri, respective să se reducă circulația în zilele de Duminecă. Începutul acestui repaus probabil se va face încă în luna lui Maiu 1898.

Navigațiunea pe Prut. — Prutul, marele riu, care desparte România de Rusia, și să varsă în Dunăre, este înghețat de câteva zile, — scrie noul ziar „Curierul conservator“ din Galați.

Navigația în anul acesta a fost foarte animată.

După însemnările făcute reese, că în cursul anului a intrat pe Prut un număr de 739 de năi.

Mărfurile mai însemnate au fost:

300 de tone cărbuni.

100 de tone peatră de pavaj menită pentru orașul Huși.

Mărfurile duse din țeară pe Prut sînt: 1.000.000 hectolitre țecară, 800.000 hectolitre orz, 500.000 hectolitre porumb.

În anul acesta exportul grăului a fost puțin animat în susul Prutului, căci mulți arîndași se folosesc de prețul redus al căilor ferate rusești, și-și trimit recolta la Odesa, unde are un preț mai avantajos.

Adâncimea rîului a variat în anul acesta la gările Prutului între 6 și 20 picioare adâncime, ear' în susul apei, înspre Ungheni, adâncimea apei a variat între 2 și 12 picioare.

Însotirile italiene. Pentru-ca să vedem cât de răspândite sînt însotirile în alte țări, dăm în cele următoare unele din datele statistice italiene care tratează despre însotirile de consum. La sfîrșitul anului 1895 au fost în Italia 1013 însotiri de consum cu aproximativ 400.000 membri. Dacă comparăm însotirile din Italia cu cele din Franța vedem că Italia, care are 30 milioane de locuitori, posedă 1013 însotiri și Franța cu 38 milioane locuitori posedă 1050 însotiri. Situația dar' e mai favorabilă în Italia. Cea mai înfloritoare însotire de consum este cea din Milano, care are 4556 membri și a realizat o circulație de mai multe milioane și anume cam 1000 franci de membru.

Cînd vom ajunge și noi să avem o astfel de însotire de consum?

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

T. Ș. în Ciutei. 1. Legea de care ne întrebăm nu se află la noi. O poți căpăta dela librăria *Ráth Mór* din *Budapesta*. Trimite înainte prețul de 1 fl. 20 cr. la librăria aceasta, ca să-ți trimeată în limba românească *legea despre economia rurală și poliția de câmp* (articolul XII. din anul 1894).

2. Pățania cu caii e încrecată. Banii de *hăitaș* pentru un cal îi hotărăște comuna. Și dacă ciosul (jitaru) a mînat caii, noi credem că trebuie să-ți plătești taxa cât 'i-se cuvine. Ciosul după lege mai are drept și să biciuească o pagubă până la 5 fl. Dacă socotiți, că a biciuit prea mult, duceți alți *prețuitori* și dovediți, că ciosul a prețuit mincinos. Alt chip nu vă mai rămîne, dacă nu v'ați împăcat. Pacea o puteați face și înaintea notarului, înainte de a vă judeca.

Abonentului din Vulceșa. Aruncul drumului trebuie să-ți plătești cu toate-că aveți numai casă. Drum vă trebuie și d-voastre.

I. M. în Mogoș. La arătarea, ce ai de gînd să faci la direcțiunea financiară, trebuie să alături atestat dela primărie, că casa unde vrei să muți cărîma e potrivită, adică nu e prea aproape de biserică, școală, spital ș. c. l. Timbru e de lipsă de 50 cr.

F. C. în Crivina-de-jos. Dacă nu s'a făcut intabularea pe temeiul testamentului, cei trei frați, care n'au căpătat *nimic* după testament, ori n'au căpătat *nimic* nici mai înainte, pot să atace testamentul. Pentru aceasta trebuie proces, care se poartă prin avocat.

A. S. în Petroman. 1. Învățătorii, cari au servit 5—10—15 ani au dreptul a li-se mări salariul tot la cinci ani.

2. Nu știm cum a probat A. S. pușca afară din comună. A probat-o trăgînd în iepuri ori alte galițe, ori nu? Finanții numai atunci îl pot trage la dăre de seamă, dacă n'a plătit dărea de pușcă și n'are bilet ori dacă a vînat într'un timp oprit de lege. Altcum pentru proba la vînat are drept numai arîndașul de vînat.

3. Treaba cu coșariul, cu învoirea economului, și cealaltă nu e regulată în legi, ci în *statutele comunale*. Întrebă dar' la primărie cum stă lucrul? Noi aici nu putem cunoaște statutele comunelor. Cealaltă întrebare scrie-ne-o pe înțeles, căci așa, îți spunem drept, n'am priceput-o.

J. R. în C. Pădurea e intabulată pe numele comunei, prin urmare e proprietatea comunei. Vînzătorul a vîndut întreagă averea. Cînd cumperi o moșie, faci contract, în care se scriu toate parcelele, cu numărul topografic și numărul protocolului dela cartea funduară, căci numai așa se poate face intabularea. Că de avere 'ți-se ține cu drept de proprietate și aceea-ce nu e scris în cartea funduară, nu se înțelege. Cineva nu poate vinde, cu drept de proprietate, ci numai de posesiune, pămîntul, care nu îl are intabulat pe numele seu. În contract s'a scris foarte nelămurit „*întreagă averea cîtă a avut vînzătorul în comună și peste care a stăpînit*“. Nu știm dacă ai citat cuvintele din contract. Dar' ne-ar plăce foarte mult, dacă am cunoaște chiar cuvintele contractului. Numai din acelea se poate judeca apriat, ce e în contract. Și dacă acelea nu sînt la înțeles și vînzătorul le explică într'un fel, cumpărătorul înfr'altul, apoi vin martorii dela încheierea contractului și spun cum au auzit și au înțeles ei. Dela martori dar' atîrnă dovedirea, dacă a vîndut și pădurea sau nu.

Dar' totuși dacă ar spune martorii că nu a vîndut și pădurea, s'ar pute întreba, că dacă nu a vîndut-o pe ce basă 'i-a dat-o în folosință în vreme de doi ani.

Noi credem, că vînzătorul nu va pute căștiga plățirea întregii sume stipulate, dacă cumpărătorul încă își va ști apăra cauza cum se cuvine. E de lipsă un om, care să pricepe în chițibușuri juridice, căci altfel se poate și perde.

Abonent 1285. Taxa militară nu e stabilită în lege într'o sumă totală pentru toată vremea cît ține datorința de a o plăti. Legea spune numai că se plătește 12 ani, adică cît ține pentru soldați datorința de slujbă. Cei născuți în 1860 regreșit, că cu anul 1893 încetează de a mai plăti taxa. Tarifa nu e numai de 3 fl. pentru toți. Mărimea taxei se îndreaptă după avere. 3 fl. plătesc numai servitorii. Dacă vi-se cere și acum taxa, ce e pe nedreptul, dacă până la 1893 n'ați rămas în restanță, vă plîngeți la pretorul (solgăbiru).

Din vieța animalelor.

Dresarea cânilor.

Este știut, că unii dintre cei mai deștepți dintre animale sînt câinii. De aceea mulți se ocupă cu dresarea (învățarea) lor, ca să se poată înțelege cu ei. Unul din acestia este învățatul englez John Lubbock, care a cercat să vadă până unde poate să ajungă cu dresarea unui căne.

Eată ce ne spune el în privința aceasta:

„Am luat două tăblițe — zice el.

„Pe una am tipărit cu litere mari și negre, cuvîntul „Food“ (mîncare). Cealaltă am lăsat-o goală. Apoi am luat două blide, unul avînd în el lapte și pîne, ear' celalalt fiind deșert. Se înțelege, că asupra fiecărui blid am pus tăblița co-răspunzătoare.

„Am chemat cănele și întăiu 'l-am silit să se uite bine la ambele tăblițe, ear' numai după aceea 'l-am lăsat să le dea jos și să mînce laptele și pînea. Îndată-ce a isprăvit, am început de nou.

Adecă am pns ear' mîncare în un blid, le-am acoperit pe amîndouă și am lăsat cănele să dea jos coperișul, după-ce 'l-am silit să le observe bine. Și la această observație animalul se deda vrînd-nevrînd, de vreme-ce aștepta nerăbdător să mînce.

„Operația repetată de cîteva-ori, până-cînd animalul s'a săturat bine, a re-început a doua-zi și a continuat meru de cîte-ori cănele era flămînd“.

Și știți cum s'a sfîrșit încercarea? Lubbock ne spune, că după 10 zile cănele cunoștea deja deosebirea dintre tăblița scrisă și cea nescrisă. Ajuns aci Lubbock a pus de o parte amîndouă tăblițele și porunci cănelui să 'i-le aducă. De cîte-ori „elevul“ aducea tăblița nescrisă, profesorul o arunca îndărăt; ear' de cîte-ori o aducea pe cealaltă, căpeta în schimb o bucățică de pîne. După o lună de zile, cănele știa deja bine, că tăblița scrisă însemnează mîncare. Eată deci un început de limbă.

Neobositul măiestru nu se mulțumî cu atîta. Comandă tăblițe cu alte cuvinte ca „afară“, „apă“ etc. precum și alte tăblițe cu vorbe pe cari cănele nu le putea înțelege. Aceste din urmă erau trebuitoare numai pentru ca elevul să aibă de unde alege.

Trecu o vreme. Cănele își îmbogăți din ce în ce cunoștințele. În cele din urmă a șjuns atît de departe, că știa să arete, după cartă pe care o aducea, dacă 'i-e foame sau sete, ori dacă vrea să ese din casă, etc. Firește, că în același timp înțelegea și ce 'i-se spunea prin mijlocirea acestor cărți sau tăblițe. Cu alte cuvinte cinstitul căne putea sta de vorbă cu ori-cine.

Țeara-Noastră.

Descrierea Ardealului spre mează-noapte dela Murăș

de

Silvestru Moldovan.

(Urmare).

Roșia.

Roșia este un orașel mic, dar' plăcut. Numărul locuitorilor este de 3361, dintre cari două părți sînt Români, ear' ceialaltî Unguri și alte neamuri. Ei se ocupă toți cu bășitul, precum am amintit mai înainte.

Orașul este așezat pe valea Roșiei, care isvo-rește din dealurile dela răsărit și curge de-alungul văii, spre apus, vîrsându-se la *Gura-Roșiei* în valea Abrudului. El este strîmtorat în un loc îngust și se extinde pe vale în jos. Piața și stratele sînt foarte strîmte, încât cele mai multe nu sînt decît ulicioare. Începînd dela piață, terenul se înalță în toate părțile, așa că zidurile și casele se ridică treptat unele după altele. Loc plan abia se află în Roșia. Ulicioarele într'una suie și coboară. Pavajul lor este de obicei peatra de stîncă nemăiestrită. Aceste sînt cauzele pentru cari Roșienii nu au locuri cultivate. Numai ici-colea se află puține grădinițe de legumi, strîmtorate între case și petrișul ulicioarelor.

Cele mai frumoase case se află în piață, ear' afară de aceste ziduri mai însemnate sînt primăria, zidurile erariale și bisericile.

Caracteristica orașului însă ne-o dau mulțimea *șteampurilor*, cari pisează peatra auriferă scoasă din mine. Ele fac un sgomot caracteristic, care auzit de pe culmile, ce împrejmuesc localitatea, te face a presupune, că jos în vale se află un oraș împoporat și cu o mare circulație, al cărui vuiet îți capti-vează auzul. Șteampurile sînt puse în miș-

care prin apa pârului sau cum se zice a »folieșului« Roșiei. Cele mai multe sunt în comună, dar' se află în număr însemnat și pe vale în jos, până înspre *Gura-Roșiei*, unde dăm de șteampurile erariale, puse în mișcare cu putere de aburi. Numărul șteampurilor din valea Roșiei este la 500, cari au la vre-o 6000 de piue (săgeți). Fiind apa singura lor putere motrice, este de înțeles, că ea are mare preț, mai cu seamă dacă luăm în considerare, că pe pârul Roșiei este puțină apă. Din pricina aceasta s'au construit în deosebite locuri pe coastele dealurilor mai multe lacuri (5 la număr) din cari dacă e lipsă, se lasă apa pe vale în jos, Apa fiind astfel scumpă, se conduce la șteampuri cu mare îngrijire și cruțare pe canale și apeducte. »Să ferească Dumnezeu de timp secetos« — scrie *Bașota* în studiul seu geologic despre Munții-Apuseni — căci atunci apa este furată ca ori-ce articol de preț și din pricina ei se nasc chiar procese de proprietate».

Șteampurile aparțin privaților, ca și cele mai multe mine, cari se află în măruntaiele dealurilor, ce se înalță în semicerc în jurul Roșiei.

În partea de mează-noapte se află dealurile *Țarina, Orlea, Igren, și Vaidoaia*. În dosul lor se înalță *Gârda, Rotundul, Șuleia și Virșul*. Din aceste cele mai înalte sunt Rotundul de 1176 m. și Virșul 1270 m.

Spre răsărit se înalță dealul *Lechiu*, mai departe *Cârnicul* (1071 m.) și continuarea lui *Cârniceșul* și dealul *Boiu*, apoi *Afinișul, Zaișul* și *Gauri*, cari închid valea spre mează-zi. În dosul acestora se află valea *Cornii*, care se extinde până la Abrud.

Pe când dealurile de pe la margini sunt de trachit, basenul intern cu dealurile, ce se înalță din vale, au ca parte constitutivă gresia carpatină cu conținut de aur, sau după-cum a numit-o geologul Cotta: piatră eruptivă de cetate, după minele romane, numite »Cetate«.

Din aceasta piatră sunt compuse dealurile *Cârnicul, Cârniceșul, Boiu, Afiniș* etc. În aceste se află cele mai multe mine, dar' cu deosebire în *Cârniceș* și *Cârniceș*, cari sunt găurite în toate părțile de mine. Pe coastele acestora la tot pasul dăm de guri de băi, scunde cari se înfundă în interiorul dealurilor.

Minele sunt de obicei proprietatea a câte unui privat sau a unor societăți miniere mai mari sau mai mici. Aurul se află foarte rar curat, în formă de frunze sau în alte feluri de cristalizații, ci de obicei în fire mici și fine în peatra auriferă. De aceea peatra se transportă în corfe pe cai jos în vale, la steampuri, unde se pisează și se alege din ea aurul. Pe căile, ce se aștern pe coastele dealurilor vedem adese-ori venind astfel da caravane de cai, cu corfe pline de piatră auriferă pe spinare.

Am amintit, că la Roșia băieșitul este foarte vechiu, încă dinainte de Romani. Dar' dela ei ne-au rămas cele mai însemnate urne de-ale băieșitului și alte reminiscențe. Pe coastele *Țarinei* s'au aflat multe pietri dela morminte, cu inscripții romane; în dealurile *Orlea* și *Lechiu* sunt băi romane părăsite, dar' cele mai mărețe sunt băile romane de pe dealul *Boiu*, cunoscute sub numirea de »*Cetatea-Mare* și »*Cetatea-Mică*«.

(Va urma).

CRONICĂ.

În onoarea Reginei române. Săptămâna trecută, Mercuri, a fost aniversarea a 54-a a nașterii Augustei Saverane și poete a României. Cu acest prilej Marți seara s'au dat la teatrul național două piese de »*Carmen Sylva*«: »*În ziua scadenței*« și »*Mărioara*«. Un public numeros și elegant a fost de față la reprezentație. Mai ales »*Mărioara*« a mișcat până la lacrimi pe privitori, nu numai ca operă de artă desăvârșită, dar' și ca o dovadă frumoasă a interesului ce-l poartă Înalta autoare vieții sufletești a țărânilor. M. S. Regina a binevoit să fie de față la reprezentație. La sfârșit d-na Romanescu și dl Nottara recită o frumoasă odă scrisă de H. G. Lecca. Versul final: Stăpână, la mulți ani! fu acoperit cu însuflețite strigăte de: Ura! Să trăiți Maiestate! Apoi trupa lirică și orchestra intonară imnul: »*Trăească Regele*«, ale cărui mărețe sunete fură ascultate în picioare de către întregul public, și însoțite de strigăte Ura! M. S. mișcă de această manifestare de iubire, mulțumî zimbînd și cu repetate înclinări din cap urărilor publicului privitor.

Industria noastră națională la Viena. Privitor la *expoziția de lucruri de mână românești*, care s'a aranjat în Viena de către *Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei*, eată ce 'i-se scrie din Viena ziarului *Patria*, din Cernăuți: Din Viena ne sosește o știre îmbucurătoare: D-na *Hossu-Longin*, presidenta reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei în Deva, a aranjat la Viena o expoziție de lucruri din industria casnică națională și anume de covoare, șurțe, pistoleci, cătrînțe, ștergere, fețe de perină, de masă, șervete, perdele și multe altele de soiul acesta, cari fiind împodobite prin cusături frumoase ne înfățișează o iconă a gustului bun al țărânelor ardeleni. Unele lucruri sînt atât de fin și măiestrit lucrate — zice corespondentul nostru — încât Vienezii, cari arată un foarte mare interes față de această expoziție, cred, că sînt lucrări de fabrică. Ziarele vieneze se exprimă foarte măgulitor asupra acestei expoziții, îndeosebi ziarul »*Deutsche Zeitung*«.

»*Nera*«. Primim următorul avis: Prin aceasta se aduce la cunoștință publică, că »*Nera*«, cassă de păstrare, societate pe acțiuni în Bozoviciu (comit. Caraș Severin) și-a început activitatea, în urma căreia dă împrumuturi cambiale și ipototecare; primește toate operațiunile comerciale pe lângă cele mai priincioase condițiuni. Bozoviciu, în 20 Decembrie 1897. *Direcțiunea.*

Inmormântarea unei fete tinere. Din *Bozoviciu* ni-se scrie: Luni în 15 l. c. v. a fost petrecută la cele vecinice tinăra *Sofia Obresterescu*, fiica văduvei *Maria Obresterescu* din comuna Bozoviciu, care după un morb îndelungat Duminecă, în 14 c. a adormit în Domnul în floarea vieții, în vîrstă de 21 ani. La actul înmormântării au luat parte preoții *Nicolae* și *Ioan Brinșeu*, îmbrăcați în ornate negre și învătătorul *Dănilă Verindianu*. După terminarea serviciului funebral răposata a fost depusă spre vecinica odihnă în cimitierul gr.-or. român din loc. Pe răposata o deplâng: văduva mamă *Maria Obresterescu*, apoi surorile ei *Elena* căsătorită *Murgu* și fratele ei *Dimitrie*, elev în cursul IV. de pedagogie, precum și alte rudeni și cunoscuți. În veci pomemirea ei!

Totodată aici trebuie să amintesc, că responsaliile înaintea casei familiare le-a executat înființîndul cor vocal bisericesc din loc, sub conducerea dirigentului *Richard Kvacsak*; dar' durere, că între membri nefind nici o înțelegere în decursul stărilor au fost constrînși să părăsească conductul, cu atât mai virtos, căci susnumiții preoți să prea grăbiau cu ecteniile, încât dirigentul n'a fost în stare a da vocea coriștilor spre a cânta »*Doamne îndurate spre noi*« de 3 ori. Scandalos s'a purtat învătătorul *Dănilă Verindianu*, care la începerea ritualelor n'a luat parte până n'a primit restul de 10 cr. pe lângă cei 40 cr. cari li căpătase deja.

Un jalnic participant.

Nesocotință. De pe Valea Ampoiului ni-se scrie: În zilele acestea am primit dela medicul cercual al cercului Ighiu spre subscriere, conspectul despre prunci, altoiți de vîrsat. Dl medic al cercului Ighiu, e de lăudat în toată privința. Cu drag am observat că în conspect numele copiilor era scris cu *Ioan, Stefan, Nicolae* etc. și nu ungurește, însă foarte m'am mîhnit de purtarea unor preoți, cari lângă pecetea bisericeii și-au scris numele schimonosit, d. e. *Montani Gyula, Zalatnai, gr.-kat. esperes; Pozsar Fülöp, Koslardi gr.-kat. lelkesz; Bursan Tivadar, Krakoi gr.-kat. lelkesz; Gyurka Aurel, Boros-Bocsardi gr.kat. lelkesz și Popoviciu Denez, Totfaludi gr.-kat. lelkesz.* Vezi, domnule Redactor! că acești păstori din nesocotință și singuri se îmbie la maghiarizare!

Abonentul 9067.

Zăpadă mare în Spania. Din Madrid se vestește cu data de 6 l. c.: Pe linia ferată către *Lion*, comunicația trenului s'a întrerupt din cauza zăpezii prea mari. Pe linia dela *Rabla* spre *Balmosedă (Bilbao)* un tren de persoane a fost îngropat în zăpadă. Când călătorii vîzură, că zăpada e mai înaltă decât vagoanele trenului, s'au pus pe lucru, făcîndu-și prin zăpadă un drum de vre-o 7 kilometri. O locomotivă, care a plecat în ajutorul trenului, a rămas și ea îngropată în zăpadă.

Vestita „afacere“ Panama, care de ani de zile ațîță presa și opinia publică de pretutindenea, s'a sfîrșit. Tribunalul din Paris a achitat pe toți acușaiți.

Atac asupra unui executor. O întemplantare, care aruncă lumină asupra stărilor din Ungaria s'a întemplat de curînd la *Csornaholova*. Un biet țeran sîrb, amărit până în suflet de greul birurilor, s'a revoltat atât de mult vîzînd pe executor earăși venind să-i vîndă de prin casă, că a sărit asupra-i și cu putere 'l-a trîntit de pămînt. Abia doi gendarmi au putut scăpa pe executor de o belea și mai mare ca trînta.

Răscoală între muncitori. Între muncitorii din cuibul socialist *Tápió-Szt.-Márton* a izbucnit din nou răscoală. Causa e, că deregătoriile le-au oprit o adunare, convocată în scop de a câștiga pe muncitorii străini de acolo să nu între nici ei în lucru. Doi agitatori de frunte au fost arestați. Dar' muncitorii nu s'au domolit, ci în o noapte au ținut în taină o adunare în care au hotărît să trimită către muncitorii străini o deputație de 15 inși. Deputația însă a fost prinsă de gendarmi. Acesta a fost semnalul răsvrătirii muncitorilor. Gendarmeria sportită a arestat două sute de muncitori, cari vor fi toți aduși în fața tribunalului.

Avis. Numărul trecut și cel de față al *Foaii Poporului* s'a trimis afară de abonați și la alți mulți cărturari și iubitori de cetire. Îi rugăm pe toți acestia să *sprrijinească foaia noastră, abonându-o și lățindu-o între prieteni și cunoscuți.* Aceia, cari nu ar fi aplicați a abona foaia, sânt rugați a trimite îndrăgii cei doi numeri din urmă. „Administrația“.

Protopopi noi. Două alegeri de protopresbiter s'au făcut zilele aceste în comit. *Hunedoarei* sub conducerea asesorului consistorial, dl Nic. Ivan, protopresb. În protopresbiteratul Hategului alegerea s'a ținut la 11/23 Decembrie c. și au intrat în ternar: dl T. V. Gheșja, spiritual al penitenciarului din Gherla cu 23 voturi, Ieronim Uieș, paroch 15 și Avram P. Păcurariu, protopresbiterul Iliei 6. Numărul votanților 54. În protopresbiteratul Dobrei: Avram S. Păcurariu, actualul adm. prot. cu 31 voturi; Gerasim Sêrbu, profesor de teologie și absolvent în drepturi 15 și parochul Iosif Morariu 1 vot.

Gratulări de Anul-Nou. La Anul-Nou, după călindarul gregorian, Țarul Rusiei a adresat o telegramă de felicitare presidentului Republicii franceze Felix Faure. La aceasta a răspuns Faure mulțumind în numele Francezilor. Depeșile sânt foarte prietenești. Din Paris se vestește, că la primirea corpului diplomatice, presidentul Faure, la vorbirea de felicitare a zis, că pot fi întemeiate nădejdiile pentru o pace trainică; în asemenea mod a răspuns regele Umberto la rescriptul senatului italian zicând, că Anul-Nou să începe cu semne pacifice și fericite. În Berlin asemenea a fost primire la palat; s'au înfășoșat corpul diplomatic, ministri și generali.

Hymen. Ni-se vestește, că d-șoara Răfira Vasu din Voila (Făgăraș), s'a logodit cu dl Ioan Prescurea, notar în Calbor.

Medic român în Timișoara. Dl Dr. Alexandru Bordia (Borza) ne anunță, că s'a stabilit ca medic practic în Timișoara (Fabric, str. Andrășsy, 18). Ordinează dela 9—11 a. m. și dela 2—4 p. m.

Avis și mulțumită. Subscrisul am onoare a aduce la cunoștința celor interesați că, cu ziua de 24 Dec. n. 1897, m'am retras cu totul dela postul de președinte „al Asociațiunii pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor rom. din Brașov“. Totodată mulțumesc pe calea aceasta tuturor, cari au binevoit a mă sprijini în promovarea scopurilor societății numite. Brașov, 3 Ian. 1898.

N. Petra Petrescu.

Ziarist nemângăiat. Un ziarist american și-a pus de gând să se retragă dela cariera sa „ingrată“, dând ca motiv următoarele adevăruri „crude“: Se naște un copil, medicul ori moașa primește 10 dolari, redactorul 0. Se botează, preotul primește 4 dolari, redactorul, care descrie festivitatea, primește 00. O păreche se cunună, preotul își ia taxa, redactorul, care descrie festivitatea, toaletele damelor în cele mai mici amănunte, amintește cu numele pe fiecare participant și urează tinerii părechi viață lungă și fericită, primește poate o bucată de prăjitură sau 000. Cu timpul moare copilul; medicul primește 5 sau 10 dolari, preotul încă odată primește 4 dolari, cioclii dela 25—100 dolari, redactorul dedică decedatului un panegeric și primește 0000, plus că și se mai oferă problematica plăcere de a insera gratuit o mulțime de condolențe.

Să trăească! Acesta e motto unui tablou, care se poate vedea pe strade ca placat, în vitrinele comercianților noștri, cât și în călindarele de familie și în inseratele ziarelor, care prin reușita idee a produs o senzațiune generală. Cunoacuta firmă Kathreiner recomandă cafeaua sa malată cu acest tablou, a cărui excelentă executare e totodată dovadă, cât de lățite au ajuns reclamele în această direcțiune, și prin care se disting de un șir de ani mai ales publicațiunile Kathrein. Acest tablou încă e lucrat de un artist de primul rang. Mititelul din tablou a văzut odată la o sărbătoare familiară, cum tatăl a ridicat paharul cu vin și a ciocnit cu un prieten al casei sau cu un membru al familiei.

„Să trăești la mulți ani“. Aceasta i-a rămas lui în memoria copilărească ca cea mai înaltă expresiune a bucuriilor dela sărbători. Înclinarea de imitare a copilășului, care totdeauna găsește pentru exprimarea sentimentelor sale cuvântul potrivit, are de a o mulțumi cafelei de dejun aduse de sora-sa Predilectul Kathreiner e, care place atât de mult, are un gust atât de bun, care întărește osuțele, brațele rotunde și cărora are a mulțumi și plinele și înfloritoarele obrazuri. Și când duce ceașca la gură îi revine în memorie acea expresie de mare mulțumire și bucurie și strigă către sora-sa: „Să trăească!“ Cât de norocos a exprimat aceasta artistul, risul atât de drăgălaș al mititelului și bucuria mai cu minte a sorioarei. Sigur și ea bea, ca întreaga familie, deja de multă vreme cafeaua Kneipp-Malz a lui Kathreiner, care singură e în stare să împreune într'un chip excelent însușirile prețioase de sănătoase ale mătatei cu obiceiul, plăcutul și predilectul gust de cafea. Cu cât se privește mai mult drăgălașa grupă de copii, cu atât face o impresie mai bună și mai plăcută. O mai bună recomandăție pentru cafeaua în general plăcută a lui Kathreiner, decât cum a făcut-o aici în tablou un adevărat pictor, era imposibilă.

Raport în cauza școalelor sărace.

În toamna anului 1896 am făcut nouă ediție de „Tabele de părete“, ilustrate cu icoane și în două colori, în usul școalelor populare.

Tot atunci am adresat corporațiilor, institutelor de bani și persoanelor cu dare de mână, — un călduros „apel“ cu rugarea, să aboneze câteva exemplare pentru școalele sărace.

Despre norocosul rezultat, cu onoare fac on. public următorul:

Raport.

P. T. bancă „Victoria“ în Arad, a abonat 20 exemplare. P. T. bancă „Timișana“ în Timișoara, a abonat 10 exemplare, P. T. banca „Lipovana“ în Lipova, a abonat 6 exemplare, dl Dr. G. Pops, ref. școl. în Arad, a abonat 10 exemplare, dl Dr. Ioan Suci, avocat în Arad, a abonat 10 exemplare, domnii: T. Păcală, protopop, I. Pap, episcop, Dr. Buna, avocat și Pante, comerc, pentru școala din Orade a abonat 1 exemplar, și subscrisul am dăruit 10 exemplare. Total 68 exemplare.

În chipul acesta s'au provăzută 68 de școale sărace, cu „Tabele de părete“ — gratis.

Dar' cu atâta trebuința, nici aparte nu e acoperită. Avem o mulțime, — aș pute zice sute de școale sărace așa: toacă — cu păreții goli.

Mai în toate zilele îmi vin cereri și rugări dela învățători pentru „Tabele de părete“ — gratis. Vorba lor:

„Ducem mare lipsă de acest indispensabil revalid școlar!“

Și mai mult. Îl reclamă până și elevii. Așa 22, școlari și școlărițe din comuna Bîrda, cu mânuțele ridicate, recurg după „Tabele“. Eată un scurt pasaj din rugarea lor:

„Sântem cu toții, adecă împreună cu părinții 361 suflete Români, — într'un ocean de Germani, cari după-cum se știe, ar voi,

zicem sântem puțin, și ce e mai dureros, sântem săraci. Îndeosebi, anul acesta, în urma recoltei slabe — ne-au sărăcit pe bieții părinți cu totul; i-au dărâmat astfel, încât abia vor fi în stare, să ne provadă cu mălaiu“.

Nu voi să reproduc mai departe, că inima, mi-se umple de jale.

E de ajuns această tristă icoană; e destul de resonător glasul fiilor neamului românesc, care se miște, și să indușeze pe tot Românul; un strănic avis, care ne impune să nu uităm axioma:

„Totul pentru școală“.

În sfârșit aducând mulțumită P. T. corporațiilor și generoșilor domni, cari au concurs la apelul meu, mă subscriu.

Lipova, în 21 Noembrie 1897.

Cu toată stima:

Ioan Tuducescu, învățător.

R Î S.

Țiganul măiestru.

Un țigan ne având ce lucra dă veste prin sat că el știe repara puști stricate. Din întâmplare unui gornic i-să stricase pușca. Gornicul se duce cu ea la țigan să i-o lecuiască. Țiganul se prinde că:

Până seara va fi gata,

Numai să vindă cu plata.

— Gornicul: Ca plată ce să-ți aduc?

— Țiganul: Doi zloți nu va fi mult.

— Gornicul: Destul va fi și un zlot.

— Țiganul: numai cu unul nu pot.

Ci unu și jumătate

Și să mă pun pe lucrare.

Gornicul s'a învoit

Și spre casă a pornit,

Țiganul acum fălos

Ea țeva dela loc jos,

Și vrea ca să o tocmească

De rele s'o lecuiască,

Dar' fiind chiar lângă foc

Pușca n'ată face — poc,

Făcând poc s'a descărcat

Picioru la țigan i-a spart,

Țiganu acum de durere

Strigă iute a lui muere,

Când muerea a venit

Mai leșinat l-a gâsit,

După-ce i-a mai trecut

Pe gornicu l-a pârît,

Să-i plătească a lui durere

Pentru aceasta cinci zloți cere,

Gornicu cinci zloți i-a dat

Și de țigan s'a scăpat.

De atunci se spune, că au Țiganii așa mare frică de puști și de arme.

POSTA REDACȚIEI.

Abonent nr. 9855. (Ursad). Istoria lui Horia scrisă de metropolitul Șulț nu a eșit în tipar.

I. M. în Lupoia. „Darul de Crăciun“ s'a trimis la abonenți, alăturat la numărul 52 al „Foiș Poporului“. „Istoria lunei“ nu știm unde se află.

Pentru redacție și editură responsabil: Petru Simțion
Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiiu.

A eșit de sub tipar:

Călinclarul Poporului

pe anul comun
1898.

Anul XIII.

SIBIIU.

Editura și tiparul „Tipografiei“, societate pe acțiuni.

Prețul 20 cr., cu trimiterea pe postă 25 cr.

Prețul 20 cr., cu trimiterea pe postă 25 cr.

Cu șese ilustrațiuni!

Cuprinsul: Călinclarul astronomic și bisericesc, cu povețe economice pe fiecare lună. — Cronologie pe anul 1897. — Genealogia domnitorilor europeni. — Posta. — Corespondența telegrafică. — Raportul între măsurile nouă și vechi. — Scara timbrelor. — Autoritățile bisericești române din Ungaria și Transilvania. — George Coșbuc (schiță literară): „Nunta Zamfirei“, „Noi vrem pământ“, „Murășul și Oltul“ (poveste din popor), „Numai una!“ (poesie), „Sălcia și plopul“ (legendă din popor), „Rugămintea din urmă“ (poesii) și alte „Poesii scurte“. — „Glume“. — „Mântuirea steagului“ (schiță istorică) de Petru Vancu. — Ioan Creangă (schiță literară cu portret): „Povestea unui om leneș“ și „Oltenii din Iași“, „Rostiri, zicători, cuvinte“. — Th. D. Speranță (schiță și două anecdote): „Mama Ungurului“, „Jidanii și hoții“. — George Pop de Băsești (biografia cu portret). — „Cât de lungă se fie ziua, tot vine noaptea“, de doamna Columb. — „Castelul din Carpați“ (schiță bibliografică) de Jules Verne. — „Răvașul nostru“, cronica întâmplărilor de peste an, de Ioan Scurtu cu următoarele portrete intercalate în text: Iosif St. Șuluțiu, Ioan Hannia, Dr. C. Luuger. — Economie: „Despre dări și termine“, „Asigurarea contra focului și grindinei“, „Intinerirea pomilor“, „Povețe“. — „Tirgurile din Ungaria și Transilvania“. — „Tirgurile din Bucovina“. — „Tirgurile (bâlcuiri) principale din România“. — „Inserate“.

Prețul 20 cr., cu trimiterea pe postă 25 cr.

Călinclarul săptămânii.

Zilele	Călinclarul vechiu	Călincl. nou	Soarele
	Dum. după Nasc. l. Chr. gl. 5 sft. 8.	rés.	ap.
Dum.	28 20 mii de Mucenici	9 Iulian	7 48 4 12
Luni	29 Pruncii uciși de Irod	10 Pavel pust.	7 47 4 13
Mărți	30 S. Muc. Anisia	11 Higin	7 46 4 14
Merc.	31 Cuv. Melania	12 Ernest	7 45 4 15
Joi	1 (+) Tăler. împ. și S. V.	13 Ilarie	7 44 4 16
Vineri	2 Păr. Silvestru	14 Felix	7 43 4 17
Sâmb.	3 Pror. Malachia	15 Mauru	7 42 4 18

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Duminică, 28 Decembrie: Cernat, Ciocmani, Jernot.

Luni, 29 Decembrie: Buza, Cluj, Illyfalva, Te-rebeș, Vinerea.

Mărți, 30 Decembrie: Băița, Lupșa.

Joi, 1 Ianuarie: Lăpușul-romănesc, Lupșia.

Vineri, 2 Ianuarie: Deva.

A apărut la

„Tipografia“, soc. pe acțiuni în Sibiiu

Cartea Stuparilor săteni

de Romul Simu, învățător.

Cu mai multe ilustrațiuni în text.

Editura și proprietatea Reuninei rom. de agricultură din comitatul Sibiiului

Prețul 35 cr. plus portul postal.

Reuniunea agricolă prin edarea acestei cărți folositoare a umplut un gol adânc simțit în literatura stupăritului. Broșura este scrisă de un fruntaș învățător, stupar priceput. Ea tractează pe scurt tot de ce are trebuință un stupar. Se recomandă cu deosebire ca premii pentru școalele noastre de tot soiul.

Se vinde la

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiiu.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiiu se află de vânzare opul premiat și publicat de „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“

POVEȘTI DIN POPOR

adunate de

Ioan Pop-Retegeanul.

Acest op, care se extinde pe 216 pagine, cuprinzând cele mai frumoase povești și la urmă o însemnare a provincialismelor, costă numai 50 cr. plus 10 cr. porto.

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Poesiile

mult iubitului și originalului poet

George Coșbuc,

se află de vânzare la „Tipografia“, pe lângă prețurile originale și anume:

„Balade și Idile“ (editura Librăriei Sococ & Comp., 1893) fl. 1.50.

„Fire de tort“, versuri (ca continuare la „Balade și Idile“), editura Librăriei C. Sfetea, 1896 fl. 1.25.

La comanda, care sunt a se adresa „Tipografiei“, soc. pe acțiuni în Sibiiu, este de a se adăuga pe lângă prețul vol. și 5 cr. porto pentru 1 volum.

4 medalii de aur, 18 de argint, 30 diplome de onoare și de recunoștință.

Fluid de restituțiune al lui Kwizda,

apă de spălat pentru cai, cu privilegiu ces. și reg.

Prețul unei butelii l fl. 40 cr. v, a.

Folosită de 35 de ani în grajdurile de curte princiare, în grajdurile mai mari militare și civile, pentru întărire înainte și restituire după strapațe mari, la scrintituri, înțepenirea vineilor etc. face capabil calul la prestațiuni excelente în training. Veritabilă numai cu marca de scutire de mai sus, se află în toate apotecile și drogueriile Austro-Ungariei. [1182] 29—40

Deposit principal

FRANZ JOH. KWIZDA,

furnisor de curte ces. și reg. și reg. român.

Apotecar de cerc, Korneuburg, lângă Viena.

Aduc la cunoștința onoratului public,
că la subsemnatul se află [2775] 6-6
cucuruz de vânzare
nou și vechiu

în ori-ce cantitate, de 1/4, 1/2 hecto-
litru și cu vagonul, cu prețurile
zilnice.

Cu deplină stimă

Martin Grünfeld,
Sibiu, Rothenthurmerstrasse nr. 2.

Betia

curabilă prin antibiotinul*) aplicat în
numeroase cazuri cu succes strălucit.
Nenumărate scrisori de mulțumită de ale
vindecaților se trimit la dorință franco
spre vedere. — Se poate ca bețivului,
fiind fără gust, și fără ca să știe. — O
dosă: 2 fl. 20 cr., o dosă dublă, pentru
pătimași vechi 4 fl. 40 cr., contra sumei
din urmă trimise anticipative franco.

Se capătă: „Farmacia la Vulturul”,
Lugoj, nr. 112.

*) numele protegiat. [2442] 6-12

Numai fl. 3.50

costă următoarea pompoasă colecție
de mărfuri

- 1 orologiu de buzunar Prima-Anker-Re-
montoir, umblă precis, cu garanție pe 3 ani:
1 lanț fin panteră imit. de aur;
2 bucăți inel imit. de aur în cel mai nou,
fașon cu similitudină;
2 bucăți nasturi de manșete, aur dublă,
cu mecanism;
1 ac drăguț de broș pentru dame;
1 bucată nasturi la piept (chemissets);
3 nasturi Patent pentru guler;
1 ac de cravată foarte fin;
1 învelitoare pentru orologiu anker;
1 oglindă de buzunar în etui;
1 ac pentru blousă, fașon aur.

Toate aceste 15 obiecte de lux împreună
cu orologiu anker-remontoir costă numai
fl. 3.50.

Se expediază ori-cui pe lângă rambursă.
La cas de neconveniență se trimit banii in-
dărăt așa că pentru cumpărători ori-ce risic e
eschis.

Se capătă singur și numai prin firma de
orologie [2104] 12-12

Alfred Fischer,
Viena, I., Adlergasse nr. 12.

La „Tipografia”, societate pe acțiuni
în Sibiu se află de vânzare

Călinarul „Lumea Ilustrată” pe anul 1898

cu un bogat cuprins, cu prețul de 70 cr., (cu
porto postal 75 cr.)

Pentru „Tipografia”, societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

Adese-ori premiat.

Pivnița Mönchhof

cu renume din anul 1884 cu ocazia marilor sărbări populare în
amintirea migrațiunei Sașilor înainte de șapte sute de ani

oferă

bune vinuri de masă ardelenesti și de Magyarad:

Vin nou	32 cr.
Vin bun de masă ardelenesc	40 "
	46 "
Rhein-Risling din pivnițele baronului Szentkereszty	70 "
Pinotgris	70 "
Mädchentraube, dela Bläjel din 1889	80 "
Bika-vér ales, roșu	80 "
Oporto din pivnița baronului Szentkereszty	60 "
Transport din străinătate	1 fl. 20 "
Transport din Ardeal	80 "
Malaga spaniol veritabil, foarte fin	2 fl. — "

Curat și sănătos!

Bun și elegant!

Mai departe toate soiurile vin de sticle din țară și străinătate.
Afară de casă costă cel de 40 numai 36 cr.

Venzătorii în oraș și mai ales la țeară
capătă cu preț moderat. [2565] 8-12

Bun oțet de vin pro litru 30 cr.

Ludwig Fronius, negustor de vinuri, **Sibiu.**

Adese-ori premiat.

o sută
de mii de familii
beau cu
predilecție zilnic

Trăiește se trăiește.

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

Libera de substanțele stricătoare sănătății ale cafelei
de boare, Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp are totuși
aroma și plăcutul gust al acesteia. Provoacă oare da aneții,
neor instabilă, Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp s'a dovedit
cele de ani ca deopotrivă pentru adulți ca și pentru copii.
Existență adăos la cafeaua de boare, precum și cea mai recom-
mandabilă înlocuitor al acesteia. Din punct de vedere al săne-
tății și al economiei veritabilul „Kathreiner” n'ar trebui să lip-
sească din nici o casă sau familie.

A se păzi de imitațiunile mai puțin valoroase.

[6] 1-12

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall.